

Богачук Ю.В. Художественная література как средство развития речи в работе с дошкольниками с общим недоразвитием речи (ОНР)

В статье освещена проблема использования художественной литературы в коррекционной работе с дошкольниками с общим недоразвитием речи (ОНР). Нами было проанализировано состояние его использования в коррекционной работе как средства развития речи детей с ОНР. Разработана методика определения особенностей использования художественной литературы в коррекционной работе специальных дошкольных учреждений. Указано состояние использования художественной литературы на занятиях воспитателя и логопеда с детьми с ОНР. Прослежено уровень взаимосвязи логопеда и воспитателя в использовании художественной литературы и сделан анализ учебной документации. Проведено анкетирование родителей с целью определения степени участия в процессе ознакомления с художественной литературой. Определен уровень знаний детей художественной литературы. Проведенный детальный анализ результатов первого этапа методики констатирующего исследования. Обоснована необходимость дальнейшего изучения данной проблемы с целью развития, обучения родному языку детей данной категории средствами художественной литературы.

Ключевые слова: общее недоразвитие речи, развитие речи, художественная литература, средство развития речи, методика, анкетирование, специальные дошкольные учреждения.

Bogachuk Y. Fiction literature as a means of development of speech in working with preschool children with the general underdevelopment of speech

In the article the problem of the use of fiction in correctional work with preschool children with the general underdevelopment of speech (ONR). We have analyzed the state of its use in correctional work as a means of development of speech of children with ONR. A method for determining the features of the use of literature in the special correctional pre-school institutions. Said condition of use of literature in the classroom teacher and a speech therapist with children with ONR. It traces the relationship level speech therapist and educator in the use of literature and made an analysis of training documentation. A survey of parents to determine the extent of participation in the process of familiarization with the fiction. The level of knowledge of children's literature. A detailed analysis of the results of the first stage of the method of ascertaining the study. The necessity of further study of the problem in order to develop, learning the native language of this category of children means of fiction.

Keywords: general underdevelopment of speech, speech development, literature, language development tool, methodology, questionnaires, special preschools.

Стаття надійшла до редакції 23.05.2016 р.

Статтю прийнято до друку 30.05.2016 р.

Рецензент: д.п.н., проф. Шеремет М.К.

УДК: 376 (092)

Бондар В.І., Синьов В.М.

**УЧИТЕЛЬ, ВЧЕНИЙ, ОРГАНІЗАТОР ГАЛУЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ, ГРОМАДЯНИН
(ДО СТОРІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ І.Г. ЄРЕМЕНКА)**

Стаття присвячена 100-річчю від дня народження видатного вченого-дефектолога, доктора педагогічних наук, професора І.Г. Єременка. У статті висвітлюється теоретично обґрунтовані положення про зміст, принципи методи й форми навчання, виховання і підготовки розумово відсталих учнів до самостійного життя і праці. Розкриваються погляди вченого на концепцію освіти дітей з відхиленнями розумового розвитку, специфіку процесу навчання у допоміжній школі. Висвітлюються теоретично обґрунтовані й перевірені практикою ідеї диференційованого підходу до організації навчальної діяльності учнів з позиції їх співзвучності завданням, що постали перед сучасною спеціальною освітою як першорядні. Наголошується на індивідуальному підході до кожного учня.

Ключові слова: погляди І.Г. Єременка, диференційований підхід, корекційна спрямованість навчання, пізнавальні можливості.

У квітні 2016 року виповнилося 100 років від дня народження видатного українського вченого-дефектолога, доктора педагогічних наук, професора Івана Гавриловича Єременка, якому належить одне з найпочесніших місць в історії вітчизняної дефектології. Його ім'я відоме широкій дефектологічній громадськості і науковому світу не тільки в межах України, а й далеко за її межами. Життєвий і творчий шлях, інтелектуальний потенціал, організаторські та особистісні якості вченого були взірцем високої професійності, відповідальності та моральної досконалості.

Не одне покоління вчителів спеціальних шкіл-інтернатів добре знало Івана Гавриловича як автора першого в Україні підручника з олігофренопедагогіки, як організатора багатьох науково-практичних конференцій, семінарів-практикумів, педагогічних читань, де обговорювалися найгостріші, найактуальніші питання корекційно-компенсаторної спрямованості виховання і навчання учнів з особливостями психофізичного розвитку.

Становлення великої групи наукових працівників, нині докторів та кандидатів педагогічних і

психологічних наук, відбувалося у відділенні дефектології Українського науково-дослідного інституту педагогіки, керівником якого доктор педагогічних наук, професор І.Г. Єременко був понад двадцять п'ять років.

Народився Іван Гаврилович Єременко 18 квітня 1916р. у сім'ї селянина селища Миропілля Сумської області. Нерадісним було його дитинство. Хлопцеві ще не виповнилося й 16 років, як помер його батько, згодом осліп його старший брат. На утриманні матері залишилося п'ятеро дітей. А в країні голод, розруха, епідемії. В той час він закінчив семирічку і розпочав навчання на шестимісячних учительських курсах (м. Білопілля на Сумщині). З 1932р. І.Г. Єременко працював учителем початкових класів Миропільського району, а через кілька років його призначають на посаду інспектора райвно. За роки педагогічної праці особливо яскраво виявляються властиві Івану Гавриловичу організаторський талант і здібності до педагогічної діяльності, любов до дітей, висока відповідальність за якість їх освіти.

Щоб удосконалити свої знання, у 1934р. він вступив до Полтавського педагогічного інституту, який успішно закінчив у 1938 р., та направляється на посаду викладача Немирівського педагогічного училища.

Однак, працювати на ниві педагогічної освіти йому довелося недовго – розпочалась Велика Вітчизняна війна. Не зважаючи на бронь, молодий педагог добровільно зголошується стати в ряди захисників Вітчизни. Іван Гаврилович брав участь в обороні Ленінграда, за що був нагороджений медаллю «За оборону Ленінграда». Беручи участь у військових діях, виконуючи обов'язки начальника радіостанції, І.Г. Єременко одночасно був і військовим кореспондентом дивізійної газети «Родина зовет», на сторінках якої часто публікувалися його репортажі.

За активну участь у Великій Вітчизняній війні (1941-1945рр.) І.Г. Єременко нагороджувався багатьма урядовими нагородами: орденами «Червона Зірка» та «Вітчизняна війна» II ступеня, медалями «За відвагу», «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною», «Георгій Жуков» та іншими нагородами

Після закінчення війни І.Г. Єременко продовжував роботу літературного працівника в газеті «Радянська освіта», а з часом повернувся до улюбленої діяльності в педагогічному училищі (спочатку в Новомиргородському, а пізніше в Коростишівському). Творчу педагогічну працю поєднував з підвищенням свого фахового рівня. Іван Гаврилович успішно склав кандидатський мінімум і розпочав навчання в аспірантурі Українського науково-дослідного інституту дефектології Міністерства освіти України у 1949р., яке завершилось успішним захистом дисертації на здобуття вченого ступеня кандидата педагогічних наук. З 1952 по 1959рр. його наукова робота поєднувалася з викладацькою діяльністю. У той час він працював завідувачем кафедри педагогіки і психології Київського інституту фізичної культури. Невипадково об'єктом його досліджень стають питання фізичного виховання молоді. Він автор низки публікацій: «Розвиток фізичного виховання в Україні», «Підготовка викладачів з фізичного виховання» та ін.

З 1959 по 1986рр. І.Г. Єременко працював у Науково-дослідницькому інституті педагогіки МО України на посаді завідувача відділом дефектології. Останні роки свого життя (до 2002р.) він працював провідним науковим співробітником лабораторії олігофренопедагогіки Інституту дефектології АПН України. З того часу вся його багатогранна і творча діяльність була пов'язана з розробкою складних проблем корекційно спрямованого навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку. Поруч з великою організаційною діяльністю щодо розширення в Україні мережі спеціальних дошкільних і шкільних закладів, вчений проводить велику роботу з розширення наукових досліджень у галузі спеціальної педагогіки і психології, пов'язаних з пошуком шляхів і засобів удосконалення педагогічного процесу в школах, спрямованого на формування особистості цих дітей, забезпечення міцних зв'язків між теоретико-методологічними основами їх навчання і потребами педагогічної практики.

Узагальнення теоретичних та методичних аспектів процесу навчання учнів з інтелектуальними порушеннями було покладено в основу монографії Івана Гавриловича «Дидактичні основи уроку в допоміжній школі» (1966р.). У ній вперше здійснено ґрунтовний аналіз особливостей навчальної діяльності розумово відсталих учнів, специфіки процесу їх навчання, розкрито корекційну сутність уроку та особливості його проведення. «Чіткий, розмірений порядок роботи, суворе дозування розумового і фізичного навантаження, наявність постійно-діючих педагогічних стимулів, які спонукають до активної

діяльності, властиві добре організованому уроку, підкреслював учений, створюють найсприятливіші умови для навчання розумово відсталих дітей, попереджують нервово-психічне перенавантаження» [1,с.123]. У монографії вміщено інформацію про типи уроку і варіанти його структури, особливості його поєднання і упорядкування методів, засобів і прийомів навчання, про їх розвивальну і корекційну функцію.

У 1967р. І.Г. Єременко захистив докторську дисертацію на тему «Організація учбової діяльності учнів допоміжної школи на основі підвищення їх пізнавальної діяльної активності», у якій подальше наукове обґрунтування одержали питання про рівні фізичного розвитку учнів цієї категорії, труднощі у їхній навчальній діяльності, спричиненні особливостями психофізичного розвитку розумово відсталих учнів, про рівні розвитку в них інтелектуальної працездатності та здібності до організації своєї діяльності у процесі виконання різних видів навчальної роботи. Дослідження І.Г. Єременка довели, що формування пізнавальної активності передбачає таку організацію навчання, за якої: учні усвідомлюють значення освіти в цілому і того навчального матеріалу, який вивчається на конкретному уроці; вчитель здійснює добір доступного навчального матеріалу та спрямовує його на розв'язання навчальних, виховних і корекційних задач; учні систематично включаються у практичну діяльність з метою поєднання навчання з життям; вчитель використовує різні методи, прийоми і засоби навчання та здійснює раціональне їх поєднання.

Тривалі та цілеспрямовані спостереження за навчальним процесом, результати експериментального навчання дозволили І.Г. Єременко з'ясувати можливості підвищення організуючої та регулюючої функції уроку як комплексу педагогічних умов, за яких протікає навчальна діяльність учнів допоміжної школи. Окрім того, матеріали дослідження допомогли визначити педагогічні умови, за яких керування навчальною діяльністю учнів досягає найбільшої ефективності і водночас не тільки не стримує активність і самостійність розумово відсталих учнів, а всіляко сприяє їх неухильному підвищенню.

Виходячи з цієї гіпотези І.Г. Єременко вперше у педагогічній практиці обґрунтовує необхідність зміни постійної та одноманітної структури уроку динамічно-стереотипною, у додаток до розчленованого вводить розчленовано-цілісний і цілісний способи організації навчальних дій учнів. Учений пропонує поєднання перцептивних, словесних і навчально-практичних дій учнів, за яких відбувається поступове нарощування навичок побудови навчальних дій з опорою на власні сили та основні узагальнення розумових прийомів з тими діями, які належать виконувати. Він запроваджує видозміну загальноприйнятої структури уроку, одним із важливих компонентів якого є нервово-психічна підготовка учнів на початку заняття, що передбачає таку логіку розгортання навчального процесу, яка забезпечує активну участь дитини у педагогічному процесі і водночас дає змогу багаторазового звернення, кожного разу на вищому рівні, до предмета вивчення з метою його успішного засвоєння.

Сучасний досвід роботи школи для розумово відсталих дітей підтверджує правомірність обґрунтованих І.Г. Єременко положень про те, що пізнавальна активність учнів зростає, якщо відкриваються нові можливості їхнього залучення до процесу практичного засвоєння важливих умінь і навичок, необхідних для успішної організації навчальних дій за умов коли:

- урок має динамічно-стереотипну структуру;
- спосіб побудови уроку відповідає закономірностям пізнавальної активності учнів, забезпечує спеціальну підготовку до виконання основних завдань уроку та логічне розгортання процесу навчання, який передбачає поступове залучення учнів до навчальної роботи та можливості багаторазового повернення до вивченого матеріалу щораз на вищому рівні з метою якісного засвоєння;
- забезпечуються спеціальні заходи, спрямовані на підтримання працездатності учнів на оптимальному рівні;
- здійснюється поступовий перехід від максимально розчленованої до цілісної форми організації дій учнів;
- відбувається гармонічне поєднання пізнавальних засобів-джерел знань (слово, образ, дія).

За наявності зазначених вище педагогічних умов завжди вдається досягти певних змін структури навчальної діяльності учнів у напрямі її вдосконалення, значно полегшити керівництво процесом її формування.

І.Г. Єременко володів особливим даром спілкування з науковцями і практиками, щедро передавав їм свої знання і досвід, захоплював співрозмовників властивим йому оптимізмом, ентузіазмом, вірою у позитивний результат, відданістю справі, якій присвятив усе життя - підготовці дітей з особливостями психофізичного розвитку до самостійного життя і праці.

Під його керівництвом і за його активної участі опубліковано наукові праці, які узагальнюють, розширюють теорію і практику сучасної корекційної психопедагогіки, збагачують її новими концептуальними ідеями і положеннями. Серед них: «Навчання учнів допоміжної школи користуватися знаннями й вміннями» (1971р.), «Матеріали дослідження процесу навчання у допоміжній школі» (1972р.) «Готовність розумово відсталих дітей до навчання в школі» (1981р.), «Пропедевтична основа формування готовності до навчання учнів допоміжної школи» (1997р.) та багато інших.

Велике значення для розвитку теорії олігофренопедагогіки і практики навчання розумово відсталих дітей та поліпшення результативності корекційної роботи у допоміжній школі мало запровадження за ініціативою І.Г. Єременка диференційованого навчання, яке вчений розглядав як специфічну форму поділу учнів на характерні типологічні групи за певними показниками (рівень розвитку пізнавальної діяльності, особистісні характеристики, можливості у навчанні). Методологічною основою диференційованого навчання учнів допоміжної школи вчений вбачав не в зниженні вимог до їх освіти, а в забезпеченні максимально сприятливих умов для реалізації навчальних можливостей кожного учня.

Теоретико-методологічні положення та методичні засади диференційованого навчання, методи диференційованої діагностики учнів, порядок комплектування класів для роздільного навчання, розробка варіативного змісту освіти, методів фронтальної та індивідуальної роботи на уроці проаналізовані, узагальнені та реалізовані у практиці допоміжної школи колективом науковців відділу дефектології НДІ педагогіки МО України.

Ця новаторська технологія, відображена у праці «Диференційоване навчання в допоміжній школі» (1979р.), у дисертаціях, виконаних під керівництвом І.Г. Єременка, стала важливим підсумком тривалих наукових розвідок і викликала особливий інтерес у практиків і підтримку держави.

Реалізація у педагогічній практиці диференційного навчання учнів допоміжної школи переконливо довела, що роздільне навчання дітей одного і того ж класу є об'єктивною необхідністю, зумовленою нерівномірністю розвитку пізнавальних можливостей учнів з особливостями психофізичного розвитку. Життя підтвердило, що найінтенсивніший розвиток учнів стає можливим тоді коли зміст освіти і методика його реалізації забезпечують диференційовану пропедевтику навчання, виховують пізнавальний досвід учнів, поєднують диференційований та індивідуальний підходи у процесі їх навчання.

Багатогранна діяльність І.Г. Єременка свідчить про потужний творчий і науковий потенціал вченого, широту його інтересів, вміння продукувати і реалізовувати талановиті ідеї та новації. Він є автором першого в Україні навчального посібника для студентів дефектологічних факультетів, учителів вихователів допоміжної школи і батьків «Олігофренопедагогіка» (1985р.). У ньому на основі аналізу клініко-фізіологічних і психолого-педагогічних досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених-дефектологів, синтезування різних показників, отриманих в процесі вивчення окремих сторін розвитку учнів допоміжної школи, розкривається широкий спектр проблем, пов'язаних з еволюцією поглядів на розумову відсталість, розробкою методів наукових досліджень в олігофренопедагогіці та методів вивчення учнів, з діяльністю вчителя допоміжної школи щодо посилення корекційного впливу на формування особистості учня, підготовки його до самостійного життя.

На основі поглибленого вивчення механізмів корекційної роботи у допоміжній школі І.Г.Єременко висвітлює теоретичні положення і науково-методичні рекомендації з організації навчально-виховного процесу, розробки змісту, принципів і методів навчання, їх спрямованості на поліпшення та виправлення розвитку особистості дитини з психофізичними вадами. Особливу увагу він приділяв удосконаленню форм організації навчального процесу, його структури. Високий оптимізм викликають розроблені вченим принципи, форми методи виховання учнів у позакласній, позашкільній роботі, у процесі суспільно корисної, само обслуговуючої праці, виробничого навчання та їх участі в учнівському самоуправлінні, що розширює перспективи інтеграції випускників допоміжної школи в суспільстві.

Окремі розділи підручника «Олігофренопедагогіка», зокрема такі як «Школознавство», «Робота з сім'єю», «Педагогічне вивчення дітей» цінні не тільки для вчителя і вихователя допоміжної школи, а й для всіх хто причетний до цієї проблеми – працівників психолого-медико-педагогічних консультацій, управлінь відділів освіти, методистів обласних інститутів після дипломної педагогічної освіти, батьків.

Варто звернути увагу на те, що окремі наукові праці І.Г. Єременка і, особливо, підручник з олігофренопедагогіки не позбавлені ідеологічного контексту у рамках радянських традицій. Так до основних принципів виховання вчений відносив принцип «комуністичної ідейності», а також розробляв зміст ідейно-політичного, інтернаціонального, атеїстичного виховання, який ґрунтувався на засадах комуністичної моралі та діалектико-матеріалістичного світогляду. Попри цього вони сприяли розвитку дефектологічної науки, урізноманітнювали форми позакласної та позашкільної роботи.

Довгий час І.Г. Єременко плідно займався питаннями підготовки і видання навчальних і методичних посібників, багато років очолював Науково-методичну комісію Міністерства освіти України з проблеми дефектології. Завдяки її діяльності спеціальні навчальні заклади своєчасно одержували підготовлені науковцями відділу дефектології НДІ педагогіки України навчальні підручники, посібники, програми, методичні рекомендації, дидактичні матеріали. Він був головним редактором збірки наукових праць «Питання дефектології», членом редакційної колегії всесоюзного журналу «Дефектологія», організатором і активним учасником всесоюзних та республіканських наукових сесій, конференцій, педагогічних читань з найактуальніших проблем дефектології та шкільної практики.

І.Г. Єременко був людиною високої культури, широкого світогляду, невичерпної енергії. Йому властиві були скромність, доброзичливість, сердечність, толерантність у спілкуванні з колегами, вчителями, аспірантами, висока вимогливість, відповідальність, і принциповість. Він наполегливо і цілеспрямовано прищеплював високу культуру проведення експерименту, вчив ретельно аналізувати здобуті факти, уміло робити обґрунтовані висновки й узагальнення. Кілька поколінь фахівців України у галузі корекційної педагогіки та спеціальної психології виростили на ідеях, освітніх новаціях, концепціях, які сформував Іван Гаврилович у своїх змістових лекціях, доповідях і виступах або залишив у спадок у наукових працях, підручниках та навчальних посібниках. І сьогодні молоді науковці, аспіранти, учителі допоміжної школи у ситуаціях не простих професійних дій часто звертаються до публікацій вченого, які залишаються актуальними і слугують підґрунтям для піднесення ефективності науково-дослідної, науково-педагогічної і навчально-виховної роботи вітчизняної освітянської спільноти.

В останні роки наукової діяльності І.Г. Єременко особливу увагу приділяв розробці концептуальних засад розвитку спеціальної освіти, модернізації її змісту, методів і принципів навчання на україно-мовних засадах і традиціях, продовжував стежити за практикою диференційованого навчання розумово відсталих учнів, переживав разом з педагогами допоміжної школи за невдачі і труднощі, які виникали у період економічної і соціальної кризи в країні. Науко-теоретична спадщина І.Г. Єременка відіграла істотну роль у розробці широкого спектру проблем радянської дефектології і сьогодні залишається прикладом поєднання високого теоретичного рівня експериментальних досліджень з їхньою практичною спрямованістю.

Помер вчений 23 липня 2002 року на 87-му році життя .

Похоронений на Байковому цвинтарі у м. Києві

За плідну науково-організаційну та пошукову діяльність у галузі спеціальної освіти, за високі професійні і ділові особистісні якості І.Г. Єременко нагороджувався високими державними відзнаками «Відмінник освіти СРСР», «Відмінник освіти України», почесними грамотами Міністерства освіти і Президії АПН України. Постановою Кабінету Міністрів України І.Г. Єременку було присуджено довічну державну стипендію.

Використана література

1. Бондар В.І. Життя – віддане дефектології / До 85-річчя від дня народження професора І.Г.Єременка / Віталій Іванович Бондар // Дефектологія – науково-методичний журнал. -К.: Педагогічна преса, 2001. -№2. - с. 52-55
2. Бондар В.І., Золотоверх В.В. Історія олігофренопедагогіки: [підручник]. / В.І. Бондар, В.В.Золотоверх. - К.: Знання, 2007. - 375 с.
3. Єременко І.Г. Дидактичні основи уроку в допоміжній школі / Іван Гаврилович Єременко. –К. : Радянська школа, 1966. - 130 с.
4. Єременко І.Г. Диференційоване навчання в допоміжній школі / І.Г. Єременко, Л.С. Вавіна, Г.М. Мерсіянова. - К.: Радянська школа, 1979. - 142 с.

5. Єременко І.Г. Готовність розумово відсталих дітей до навчання в школі /І.Г. Єременко, В.Є.Турчинська, - К.: Радянська школа, 1981.- 207 с.
6. Єременко І.Г. Познавательные возможности учащихся вспомогательной школы / Єременко Иван Гаврилович. –К.: Радянська школа, 1972. – 432 с.
7. Єременко І.Г. олигофренопедагогіка /Іван Гаврилович Єременко. - К.: Вища школа, 1985. -328 с.
8. Синьов В.М. Бондар В.І. Освітня інтеграція учнів з інтелектуальними порушеннями / Синьов Віктор Миколайович, Бондар Віталій Іванович. Міністерство освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова. - К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. - 398 с.

References

1. Bondar V.I. Zhy'ttya – viddane defektologiyi / Do 85-richchya vid dnya narodzhennya profesora I.G.Yeremenka /Vitalij Ivanovy'ch Bondar // Defektologiya – naukovy-metody'chny'j zhurnal. -K.: Pedagogichna presa, 2001. -#2. 52-55 - s .
2. Bondar V.I., Zolotoverx V.V. Istoriya oligofrenopedagogiky': [pdruchny'k]. / V.I.Bondar, V.V.Zolotoverx. - K.: Znannya, 2007. - 375 s.
3. Yeremenko I.G. Dy'dakty'chni osnovy' uroku v dopomizhnij shkoli /Іvan Gavry'lovy'ch Yeremenko. –K.: Radyans'ka shkola, 1966. - 130 s.
4. Yeremenko I.G. Dy'ferencijovane navchannya v dopomizhnij shkoli /I.G.Yeremenko, L.S.Vavina, G.M.Mersiyanova. - K.: Radyans'ka shkola, 1979. - 142 s.
5. Yeremenko I.G. Gotovnist' rozumovo vidstaly'x ditej do navchannya v shkoli / I.G.Yeremenko, V.Ye.Turchy'ns'ka, - K.: Radyans'ka shkola, 1981.- 207 s.
6. Eremenko Y'.G. Poznavatel'nye vozmozhnosity' uchashhy'xsya vspomogatel'noj shkoly / Eremenko Y'van Gavry'lovy'ch. – K.: Radyans'ka shkola, 1972. – 432 s.
7. Eremenko Y'.G. oly'gofrenopedagogy'ka /Y'van Gavry'lovy'ch Eremenko. - K.: Vy'shha shkola, 1985. - 328 s.
8. Sy'n'ov V.M. Bondar V.I. Osvitnya Integraciya uchniv z intelektual'ny'my' porushennyamy' / Sy'n'ov Viktor My'kolajovy'ch, Bondar Vitalij Ivnovy'ch. Ministerstvo osvity' i nauky' Ukrayiny', Nacz. ped. un-t imeni M.P. Dragomanova. -K.: Vy'd-vo NPU imeni M.P.Dragomanova, 2015. - 398 s.

Бондарь В.И., Синёв В.Н. Педагог, учёный, организатор в области специального образования (к 100-летию со дня рождения И.Г. Еременка)

В статье, посвященной 100-летию со дня рождения выдающегося ученого-дефектолога, доктора педагогических наук, профессора И.Г. Еременка, освещаются теоретически обоснованные положения о содержании, принципах, методах и формах обучения, воспитания и подготовки умственно отсталых учащихся к самостоятельной жизни и труду.

Раскрываются взгляды ученого на концепцию образования детей с отклонениями умственного развития, специфику процесса обучения во вспомогательной школе, освещаются теоретико-обоснованные и проверенные на практике идеи дифференцированного подхода к организации учебной деятельности учащихся с позиций их созвучности задачам, стоящим перед современной системой специального образования как первостепенные. Особо подчеркивается необходимость индивидуального подхода к каждому школьнику.

Внимание ученого сосредотачивается на научных исследованиях, посвященных фундаментальным проблемам специальной педагогики и психологии, коррекционной работе при нарушениях интеллектуального развития, эстетическому, трудовому, физическому, атеистическому воспитанию, формированию морально-этических качеств личности, повышению познавательных возможностей умственно отсталых школьников.

Ключевые слова: взгляды И.Г. Эременка, дифференцированный подход, коррекционная направленность образования, познавательные возможности.

V. Bondar, V. Synov. Teacher, scientist, and manager in the field of special education (to honor the 100th anniversary of Ivan Yeremenko's birth)

The article is devoted to the 100th anniversary of outstanding scientist and defectologist (expert on special pedagogic and special psychology), Doctor of Pedagogy, Professor Ivan Yeremenko. The theoretically grounded position on the content, principles and methods of learning, education and training of mentally challenged students for there independent life and work are represented. Scientific views on the concept of mentally challenged children's education, specific of learning process in a special school are discovered. Theoretically proved and practically tested idea of a differentiated approach to the learning of mentally challenged students from the perspective of modern special education primary tasks are highlighted. Emphasis is on the individual approach to every student.

Keywords: Ivan Yeremenko's scientific views, differentiated approach, overcoming direction of education, cognitive opportunities.

Стаття надійшла до редакції 28.03.2016 р.

Статтю прийнято до друку 08.04.2016 р.